

עת לדרוש

פרשת בראשית | כ"ח תשרי ה'תשע"ו | גליון מס' 32

להיות בני אדם (וגם בני נח)

מאת: עינט קרמר

המצב הסביבתי והחברתי הלא פשוט של דורנו שולחים אותנו אל פרשת השבוע הבאה - פרשת נח, המדגימה לנו מה קורה כאשר האדם מתנתק מתפקידו כמתקן העולם ומתמקד במילוי תאוותיו. "ותמלא הארץ חמס", מספרת הפרשה כהסבר למחייית העולם כולו במים (מפליא הדבר שגם היום האיום הישיר כתוצאה מהתחממות כדור הארץ הינו הצפת חבלי עולם שונים כתוצאה מהמסת קרחונים). מציל העולם המקראי הוא נח, ה"צדיק תמים", שנבחר להציל את עולם הטבע ולהשיט אותם אל חוף מבטחים.

שתי פרשיות אלו, לצד רבות נוספות, מצביעות בפנינו על תפקיד חשוב של האנושות בימינו. להיות בני אדם - במלוא מובן המילה - תוך מימוש דמות האדם של בראשית א'

וב' גם יחד. אדם הרוחם את הטכנולוגיה ואת כח החיות וההמצאה שלו למימוש מחויבותו העמוקה לקיום העולם על המערכות האקולוגיות המורכבות והעדינות שלו. אדם המסתכל על העולם מתוך ענווה, פליאה ותחושת אחריות, הבאות לידי ביטוי גם כשהוא משתמש במנועמי העולם לצרכיו. אדם, המצליח לגבור על שרירות לב עצמו ולשמור על "חוקי הבריאה" למענו ולמען העולם כולו.

בימים אלו לא די להיות בני אדם, עלינו להיות גם בני נח - לקחת אחריות אקטיבית על הבריאה ועכשיו - שכן היום, בכפר הגלובלי, העולם כולו הוא תיבה של מינים הנמצאים בסכנת הכחדה.

היום, יותר מבעבר, ישנה חשיבות להשמעת קולה של היהדות בשיח הגלובלי הזה, בבניית בסיס ערכי וחזון שיניעו אותנו לפעול ולקחת אחריות על סביבתנו הטבעית והאנושית.

עינט קרמר, מנכ"לית עמותת טבע עברי. עמותת "טבע עברי" - אחריות סביבתית יהודית תומכת ומלווה קהילות המעוניינות לאמץ אורח חיים בר קיימא. פנו אלינו - info@tevaivri.org.il או הכנסו לאתר www.tevaivri.org.il

תיאור בריאת האדם בסיפורי הבריאה של בראשית א' וב' מציג בפנינו שני צדדים בתפיסת האדם את עצמו ואת מקומו בעולם. האדם של בראשית א' נברא כגולת הכותרת של הבריאה. בצלם אל-הים הוא נברא ומיד עם בריאתו בורך על ידי האל "פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלְאוּ אֶת-הָאָרֶץ, וְכַבְּשֶׁהָ" (בר' א 28). האדם של בראשית ב' נברא כחלק מן הבריאה על מנת למלא צורך מסוים בה "ואדם אין לעבוד את האדמה". אדם זה נברא "עפר מן האדמה" ומיד עם בריאתו הושם בגן עדן "לְעֲבֹדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ". (בר' 15). שילוב שני פרקים אלו מעמיד בפנינו דמות אדם מורכבת. אדון העולם - שליט וכובש, אך גם משרת הבריאה - עובד ושומר.

אין דור כדורנו בו דמות האדם של בראשית א' דומיננטית - אדם יוצר וממציא, אדון המציאות ושליטה. הקדמה הטכנולוגית גורמת לנו להרגיש כי התנתקנו מן המעגל הטבעי וכי האדם כבר ימציא פתרונות טכנולוגיים לכל בעיה. העולם התרבותי בו אנו חיים קורא לנו להמשיך להעלות את רמת חיינו על ידי צריכה כאשר העולם כולו נתפס בעינינו כ"משאבים לניצול" או "מרחבים לנפש ולנופש", בלי שום זכר לערך העצמי שלו או לחובתנו כלפיו. התייחסות זו אל העולם מלווה פעמים רבו בהתייחסות דומה אל האחר - יחסי אני לז הבוחנים את התועלת שאנו יכולים להפיק מן האחרים (ושוב - כלכלית ונפשית כאחד) במקום לראות את הזולת בפני עצמו ואת עצמנו כמחויבים אליו.

והתוצאה - משבר. כדור הארץ נמצא בימים אלו במשבר סביבתי חמור. דיווחים יומיומיים מספרים לנו על תופעות הולכות ומתפשטות של מדבור, המסת קרחונים, הצפות, בצורות חוזרות ונשנות (כפי שאנו חווים בישראל), נדידת מינים ומחלות לטריטוריות חדשות ושאר מרעין בישין. כל אלו הם ביטויים של התחממות כדור הארץ אשר ככל הנראה נוצרה כתוצאה של שימוש בלתי מושכל במשאבי הטבע. המשבר הכלכלי והמשבר החברתי בארץ ובעולם משלימים את התמונה הלא נעימה.

העלון "עת לדרוש" מופק על ידי צעירי נאמני תורה ועבודה

צעירי נאמני תורה ועבודה היא תנועה של צעירים ציונים דתיים השואבים לגשר בין החיים הדתיים לחיים המודרניים ולהתמודד עם הקונפליקטים העולים מכך. אנו מאמינים שנוכל לעצב את תפישתנו תוך הקשבה וחיך עם העלי דעות שונות.

ברצוננו להעלות בקרב הציבור הציוני דתי בפרט, ובציבור בכלל דיון בנושאים כגון: דת ומדינה, מעמד האישה, צדק חברתי ודומיהם - נושאים בוערים הצריכים לעמוד בראש סדר יומו של כל אדם השואף לחיות חיים דתיים בעולם המודרני.

אנו מקווים ליצור חיים דתיים משמעותיים וערכיים באמצעות דיון פתוח ופומבי על המתרחש בחברה בכלל ובציבור הדתי בפרט. אנו נשמע את הקול הדתי המתחדש, קול המעורה בתרבות הישראלית העכשווית כמו גם בעולם הדתי לכל ענפיו ורבידיו.

נשמח לקבל תגובות והערות אנא כתבו לנו והגיבו: email: eilidrosh@gmail.com

מערכת: רני חזון וייס, יתם ברום ומני אריאב.

העלון יוצא בסיוע קרן: pojpers_prins stichting לתרומות ולפרסום, ניתן לפנות למשרדינו: 03-6072739

הפקה והפצה: אשדוד פרסום והפצה בע"מ. טל. 03-9211169. 03-9239393. op9

אקולוגיה של ירושלים / יהודה עמיחי

האוויר מעל ירושלים רווי תפילות וחלומות כמו האוויר מעל לערי תעשייה כבדה. קשה לנשום.

ומזמן לזמן מגיע משלוח חדש של היסטוריה והבתים והמגדלים הם חמרי אריזתה, שאחר כך מושלכים ונערמים בערימות.

ולפעמים באים נרות במקום בני אדם, אז שקט. ולפעמים באים בני אדם במקום נרות, ואז רעש.

ובתוך גנים סגורים, בין שיח יסמין מלאי בושם, קונסוליות זרות, כמו כלות רעות שנדחו, אורבות לשעתן.

מתוך: שלוה גדולה: שאלות ותשובות.

לוח מודעות:

מוצאי שבת "יורא" ל חשוון תש"ע, 7.11.09
בשעה: 20:30, במתנ"ס עמישב כפ"ת.
רב שיח בנושא: מה עושים בציבור שלנו עם הכביסה המלוכלכת?
בהשתתפות: ח"כ אורי אורבך, שרלה טסלר, אמיליה עמרמי, קובי אראלי ויצי.

שבת פרשת "וישלח", י"ח כסלו 5.12.09, במלון המלכים בירושלים.
הפחד ממחשבה - על חשיבה בתוך "הקו" ומחוצה לו בציונות הדתית. בעקבות 'אקדמות' כ"א. כשיתוף בית מורשה.

סופשבוע, שבת פרשת "יתרו", 10/6-4, כ-כ"ב שבט, בספא קלאב ים המלח. כנס "לאן הולכת ההלכה 2".

פרטים והרשמה באתר: www.toravoda.org.il

במוצ"ש (כ"ט תשרי, 17/10) בשעה 20:00, מכון הרטמן, רח' גדליהו 11 (ליד עמק רפאים). דתיים, חילוניים ומה שביניהם - האם עדיין יש לנו משהו במשותף?

קטעים מתוך הסרט: "עוד שאלוהים יפריד בינינו" - על זוגיות דתית חילונית (כחצי שעה). דברי הקדמה של הבמאי, יורם שפר.

ח"כ אורי אורבך, סיעת "הבית היהודי"; שחר אילן, סמנכ"ל עמותת חידוש לחופש דת ושיוויון. מנחה: רחל עזריה, חברת מועצת עיריית ירושלים. ד"ר מאיר בחגלו, החוג לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית והתנועה הפאנליים באחר ההתנועה

עלות סמלית לכיסוי הוצאות - 20 ₪ לאדם. מחיר לחברי התנועה: 15 ₪.

לפרטים ניתן לפנות לשמואל שטח 052-7731906

טבע, חברה וגם אנחנו

ראיון עם ערן בן-ימיני מאת יותם ברום

"תשובת הגוף" ועבודה שבגוף

מאת: נעמה פלסר

מלבושים, אולם לא נמצא מי שיעשה לה המלבוש כיוון שהיא משנה מידותיה. הלבוש שנתפר לנשיות לפני אף שנים אינו מתאים לה עוד, בהיותה כה שונה. אין לנו אלא לתפור מלבושים חדשים. האמונה שבהבנת הסוד הזה, הבנת השינויים המתהווים כל העת במלבוש הנשיות, ראויה להדהד במישורים השונים של המציאות. זהו יסוד רוחני עמוק המופיע רבות בקבלה ומתפרט במציאות הכי יומיומית שלנו- נשים מבקשות דרך שתכלי את נשיותן בשדה הרפואי, ההלכתי, בעולמות הידע, החוויה והיצירה שלהן.

בחיפוש אחר החיבור והאחדות בין נדבכי הגופנפש השונים של נשים עובדות ה', צמחה התכנית "עבודה שבגוף", שתתקיים בבית המדרש "מתן" בירושלים. מתבחרת ההכרה כי "עבודה שבגוף" היא חלק מרכזי בעבודת ה', שהגוף מבקש היום התבוננות מיוחדת. התכנית כוללת עבודה תנועתית לצד לימוד ועבודה סדנאית. מפגשים עם מומחים בתחומים שונים הקשורים לגופנפש-רוח- אישה: רפואה, הלכה, מיניות, פרויון, יצירה, שירה ועוד. זהו ניסיון ותפילה לבנות לשכינה דירה בעולמות תחתונים.

נעמה פלסר - מנחה סדנאות לנשים העוסקות בגוף, בנפש וברוח, מרכזת את תכנית "עבודה שבגוף" בבית המדרש "מתן" בירושלים.

עבודה שבגוף
לחבר את הגוף אל הרוח

בואו ללמוד תפקיד עמוק - מתודות ללמוד את רכבת הרוח החיונית ורוח עם עבודה רוחנית ויזומית. **קבוצה נבונה** היא תכנית חובבתת עזר בינומיים בסדנאות בעת המפגש של האישה.

התכנית חיה סדנאות בת יום שבועות בכל יום לפגשים שלוש יחידות נוספות:

- 1. יום חנוכה
- 2. מפגש עם מורים מתחילים בתחומים עזרים השפויים להפגש האישה: בריאות הישואת, הלכה, קרייז ומיניות, סמיכות, נשיות ועוד
- 3. סדנאית חובבתת ברוחניות שבת יום, נפש רוח ויזומית, הבלטה לישוריהו וטבדת יזומית.

בנות המפגש: אריה ברנס, מליחז הכביבלם, ליסור ויאבקר, רות סדר, פורדשה פלסר, נעמה פלסר, חפה פלסר, דיר אה רובל וריים נוספים

התכנית פועלת למשך העבודת עם נשים ונשות למסכת חביבתי 0898519448, למטרות למטבות סמינאליות ולמי שמבטחת לריחוב את היזומית החובבתת להפגשת עולמה.

מזמינים
09-000 14-00

מזמינים
09-000 14-00

מזמינים
09-000 14-00

רבות חובבתת: נעמה פלסר
09-000 14-00
pleenem@gmail.com

התכנית חובבתת למטרות חובבתת: על פי חובבתת ראישה

בית המדרש של מתן רחוב חובבתת 10 ירושלים

ברוח חג הסוכות, עם סיומה של תקופת החגים ובנקודת בראשית, מבקשת נעמה פלסר, מנחה סדנאות לנשים, לשים לב אל הגוף.

כל הגוף נוכח היה בסוכה, החושים שיוכרים מריח הגשם הראשון, מארבעת המינים, הגוף אומר שירה. אחרי שבימי אלול ובחצי הראשון של תשרי עסקנו בחלק הרוחני של התשובה, בעבודת הנפש והמידות, ממתין לו הנדבך של "תשובת הגוף" ואדרבה, אולי מוטב שחיכה לסוכות וליום שלאחריו. בזמן הזה צצה הזמנה להביט ולשאל- באיזו זווית אנו רגילים להתבונן בגוף בשגרת חיינו?

שונה התייחסותו של רופא לגוף, מתפיסת הגוף של קוסמטיקאית. מעצב אופנה לרוב איננו רב, ונערה מתבגרת לא רואה מה שגלוי לפניה של סבתה. פנים שונים לגוף ותפיסות רבות ומעניינות. האם הגוף נתפס כפגום באופן שתמיד יש מה לשפר ולתקן בהופעתו? אם הגוף הוא כלי שצריך לשמש אותנו לצורך עשיית מצוות ולכן יש "לתחזקו"? אולי הוא כלי בידי היצר להסיט אותנו מעבודת ה' ולהכשיל אותנו ואת סובבינו?

עם סיומו של חג הסוכות אני מבקשת שנכתירו בכתר מכובד יותר.

לאחר שבפסח יצאנו ממצרי החומר והשעבוד, בשבועות קיבלנו את שבעודנו הרוחני, חג הסוכות הוא זמן טוב לייסד את המקדש שבגוף. ממש לקדשו.

הרב קוק אומר כי התעסקנו הרבה בנפשיות ושכחנו שיש לנו בשר קודש, לא פחות ממה שיש לנו רוח הקודש. יש לנו בשר קודש. מילותיו הבשילו במציאות וקוראות לנו מתוכה. מתעוררת רוח חדשה שמבקשת לנשום את צפונות הגוף כדי להפיח תורה ישראלית שלמה.

מילים אלה נכונות לכולנו, אולם עבור נשים החיבור לגוף תופס מקום משמעותי במיוחד ועל כן מתבקשת התייחסות ייחודית בתפר הזה, שבין נשים, גוף ועבודת ה'. עברה עלינו גלות ארוכה. גורשנו מאדן עזר, גלינו מהארץ וגלינו מעצמנו. זו בזו נארגו הגלויות ונתערבו זו בזו. האישה נתקללה כי אל אישה תשוקתה והוא יימשל בה. מימדי הנשיות כמימדי הלבנה הוקטנו. מעמדן הנחות התקבל כמובן מאליו. נצטמצמו לד' אמות של הלכה, לאוסף פרטי הלכה ללא רוח חיה המלכדת אותם.

עדיין רווחים סיפורים שקטים וקשים הקשורים למפגש של נשים עם גופן. תיווך המומחים יוצר לעיתים בידול בין אישה וגופה. לעיתים רופאים נוהגים כאפוסטרופוסים וממדרים נשים מקבלת החלטות עצמאיות וטבעיות ביחס אליו. הפניית שאלות בתחום הגוף לרבנים תוך דילוג על שלב ההקשבה הפנימית, הטבעית והנורמאלית נעשית מתוך עמדה נפשית מסוימת. הבחירה מה יפה ומחמא לנשים נעשית לפי אליטה יודעת דבר ממגדלי השן בפריז. אך הנה המציאות משתנה ואנו עומדים משתאים מול התהוותה המיוחדת. רוח המשיח הופכת הכול בדרכה לחדש אחדות, להשרות שכינה. בתהליך בו השכינה מבקשת להציץ בכל צוהר אפשרי, נוטלת הנשיות חלק משמעותי במיוחד.

יותר נשים חוברות היום לרוח הנשית ממקום שווה ערך אך ייחודי להן. חשוב לא פחות, מתחדשת נשיות המחוברת לגוף, חיבור המנביע עבודת ה' שלמה יותר, הנושקת לאינטוּף.

הפמיניזם הוא נדבך חיוני ביצירת החיבורים הללו של גוף ורוח נשיים, אולם מדובר בפמיניזם מסוג חדש ההולך ורוקם עור, גידים ושפה. הוא הנשען על כתפי הפמיניזם המסורתי אך מביט רחוק יותר, גבוה יותר. הוא כזה המשאיר מקום לשאר נפש וגוף.

ר' נחמן מתאר הבטחה שניתנה ללבנה, כי יתפרו לה

התפיסה הסביבתית בוחנת את רשות הרבים, בין היתר היא מתנגדת לתרבות הצריכה. המציאות התרבותית מעמידה את החומר במרכז ומביאה לייצור רב שמטרתו קנייה מרובה המיצרת פסולת. התפיסה הסביבתית מבקשת להשיב את שימת הדגש על הקהילה והמשפחה ולא על המציאות בה צורכים וזורקים וחוזר חלילה. אני סבור שהרבה מאוד מקורות יהודיים קרובים לעמדה זו.

למה דעתך הנושאים הסביבתיים מזוהים דווקא עם הציבור החילוני?

הציבור החרדי והדתי אולי נרתעים מהאלמנט האוניברסאלי הקיים בתפיסה הסביבתית, אך נראה לי שיש סיבות נוספות. בציבור החרדי ישנה הנחה שהתפיסה הסביבתית עוסקת בחומר, דבר שהם בוים לו, אולם בעיני הם עדיין לא הפנימו את התפיסה הסביבתית לעומקה ככזו העוסקת גם בחברה וקהילה. בציבור הדתי הלאומי עוסקים בנושאים לאומיים כמו התיישבות, גיוס לצבא, לימוד תורה ועוד, הנושאים הקהילתיים והחברתיים נדחקים לשוליים.

יש הבדלים בין התפיסה הסביבתית בארץ לבין התפיסה בחו"ל?

יש דבר אחד שאני יכול לסמן, בארץ עוסקים יותר בנושאים הקשורים בקרקע, הן משום שאנו מדינה צפופה מאוד והן משום שיש בארץ זיקה חזקה לקרקע. בעולם עוסקים יותר בנושאים כללים כמו התחממות גלובלית, זיהום אוויר וכד'.

האם לדעתך יש קשר הכרחי בין שמאל פוליטי לתפיסה סביבתית?

יש קשר בין סביבה לשמאל, אולם בישראל המושגים הללו מעט מבולבלים ולכן, אין קשר בין סביבה לשמאל ישראלי. פילוסופית, במובן העמוק, יש קשר בין שמאל לתפיסה הסביבתית בכך שזו עמדה לא מנצלת ומשתפת, אלא שבישראל אין כמעט הבדל בין שמאל לימין בנושאים האלה.

האם יש לך מסר שאתה מעוניין להעביר לחברה הדתית?

יש קהילות רבה בחברה הדתית ובבתי הכנסת ואני תקווה כי האנרגיה הקהילתית תופנה גם לנושאים החברתיים שמתרחשים סביבנו בניסיון לראות אותם כצדק ולא לפעול רק בתיקון רגעי של צדקה. אני קורא לרבנים ולמנהיגי הציבור הדתי לא לפחד, לתקן ולעסוק בנושאים החברתיים השונים, בפערים החברתיים וביניהם בנושאים הסביבתיים.

ערן בן-ימיני, עומד בראש התנועה היוקרה, ואחד האנשים הבולטים העוסקים בנושא הסביבה בארץ. נפגשתי איתו כדי לברר האם יש קשר בין סביבה ליהדות, ומדוע הנושא עודנו נתפס כ"חילוני".

מתי התחלת לעסוק בנושא הסביבה?

המסלול שהוביל אותי לעיסוק בסביבה אינו המסלול המצופה. איני אדם שאוהב לטייל בטבע אלא מאוד אוהב את העיר. בשונה מאנשים העומדים מול נוף בראשית מתרגשים ונפעמים, לי אין יכולת זו ובוזה אני מקנא. אני מתרגש מאנשים ושאלות זהות ושייכות העסיקו אותי מאז ומעולם.

לפני כמה שנים למדתי בבריטניה, שם נחשפתי למאבק נגד כביש חוצה בריטניה. נפגשתי עם קבוצות שחברו יחד נגד הכוחניות והדורסניות של בניית הכביש אשר ביקשו לבטל את צרכיו של האזרח הקטן. קבוצות אלו היו לרוב קהילות דתיות בדרך אשר גדלו באזור כל חייהם והתנגדו לפירוק הקהילה שלהם. מה שאיחד אותן היה חיבורן לקרקע ולסביבה בה חיו. על אף היותן קבוצות שוליים, הן החליטו להתאחד מה שנתן להן כוח לעמוד כנגד הכוח הדורסני.

להערכתי ניתן להגדיר את התפיסה הסביבתית באופן חיובי, כגישה שרוצה לבוא בדברים ולחבר בין אנשים.

אז מה היא, אם כן, אותה "פילוסופיה סביבתית" שנחשפת אליה באנגליה?

אתן לך דוגמא: "לינק" - ארגון יהודי ערבי, עוסק באיסוף שמנים למחזור. על אף שאין חוק להתקנת איסוף השמן במוסכים, הארגון מצליח לאסוף את השמנים בעיקר מהתושבים הערבים למרות העלות הגבוהה. לעומת זאת המוסכים הגדולים אינם מתקינים מתקן כזה ואינם אוספים את השמן. ההסבר פשוט: בעוד המוסך הערבי נמצא בשטח המחייה של הקהילה, ההשלכות מובנות לבעל המוסך העובד בו אשר אינו רוצה לפגוע בשטח בו הוא מתגורר ובמי השתייה המשמשים אותו ואת בני ביתו, לבעל מוסך גדול לא אכפת מהסביבה ומהאזור כיוון שהוא לא אגר שם. התפיסה הסביבתית רואה את הקשר בין שמירה על הטבע ובין ניצול חלשים בחברה, בין קהילתיות ואחווה אנושית לבין גלובליזציה וניכור.

האם לדעתך יש קשר בין סביבה ליהדות?

לאנשים צורך בקבוצת שייכות. אצלי מדובר בהיותי יהודי, ואני מצפה מהמעגל הזה לתמוך בי ולהיות חלק ממה שאני מנסה לשאת ולומר. לכן אני מנסה למצוא חיבורים בין התפיסה הסביבתית ליהדות. באותה מידה מוסלמי יכול לחבר בין דתו וזהותו לסביבה.

בעיני יש חיבור מאוד חזק בין יהדות לסביבה. כשם שהתפיסה הסביבתית עוסקת בנחלת הכלל היהדות גם היא. דוגמא לכך היא סיפור מהמקורות: מעשה באדם שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים, ומצאו חסיד אחד שאמר לו: מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך? אותו אדם גלגל על דברי החסיד. לימים נצרך למכור שדהו והיה מהלך באותה רשות רבים ונכשל באותן אבנים, אמר: יפה אמר לי אותו חסיד, מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך.

הצטרפו לאלפי אנשים שלוקחים אחריות!
עשרות פעילים ומתנדבים עוסקים יום יום בפעילות חינוכית, ציבורית, תקשורתית, משפטית ולוביסטית, ע"מ לקדם את ערכי הצינונות הדתית ולחזקם במערכת החינוך הדתית, במדינה ובשיח הציבורי.

ע"מ לבצע פעילות חשובה זו אנו זקוקים לתמיכתם! הצטרפו/י והיה חבר/ה!

חברות רגילה: 180 ש"ח, חברות לצעירים: 60 ש"ח. החברות מזכה גם בממון לגיליון "ידעות" ובערכונים על פעילות התנועה.

זה הזמן להצטרף לתנועת נאמני תורה ועבודה!

www.toravoda.org.il, 03-6072739, neenmany@toravoda.org.il